

Els plans reals de l'Educació Financera als instituts: una estratègia global d'enginyeria social

Gina Argemir

Durant aquest curs s'està implementant la **quarta edició del projecte d'Educació Financera a les Escoles de Catalunya (EFEC)**, un projecte dirigit a alumnes d'ESO, que pretén transmetre coneixements financers. Precisament la setmana passada el conseller d'Economia [Oriol Junqueras feia una classe](#) a alumnes d'un institut de Barcelona dins el marc d'aquesta iniciativa. Fins aquí, i si fem un anàlisi ingenu de la notícia, podríem valorar aquests mòduls educatius com un instrument útil per al futur desenvolupament quotidià dels joves. Però la sospita sobre el projecte EFEC apareix quan, revisant el seu contingut, no trobem referències a formes alternatives a la visió del capitalisme financer hegemònic. Per **al projecte EFEC no existeixen la banca pública, les finances ètiques, les monedes complementàries o l'economia social**, així com tampoc no alerta dels perills de la manca de regulació financera ni esmenta els desnonaments. En canvi sí són continguts prioritaris els plans de pensions, els fons d'inversió i les assegurances, ben bé com si aquest pla educatiu hagués estat dissenyat pels grans grups financers.

I certament aquesta és la realitat de l'EFEC. A inicis d'aquest segle, el Comitè de Mercats Financers i el Comitè d'Assegurances i Pensions Privades de l'OCDE van proposar-se la consecució d'un **projecte global i coordinat sobre educació i presa de consciència financera**, un projecte en el què les pensions privades i les assegurances són pilars prioritaris. Al 2011 aquests comitès financers van publicar un document anomenat Principis d'Alt Nivell, que no és més ni menys que la guia d'implementació estratègica per a orientar políticament i tècnica als governs de més de 100 economies. Val a dir, que les recomanacions que aquest document recull passen també per concretar les estratègies de comunicació adients a fi d'aconseguir el major impacte dels missatges i la seva acceptació tant per part de la població com de la classe política. Perquè aquest projecte no va només de coneixements i d'informació financera, sinó també de canviar l'actitud envers el món financer que tenen tots els segments de la població, un fet que els comitès financers de l'OCDE pretenen aconseguir colant-se dins els plans nacionals d'estudi amb l'ajut, si fa falta, de la legislació.

Hi ha fixats uns objectius. Hi ha fixat un calendari. El full de ruta contemplat en els Principis d'Alt Nivell fins i tot fixa el perfil de l'autoritat governamental que ha de promoure nacionalment l'estratègia. Una estratègia que passa per coordinar diferents organismes públics i privats, tals com el banc central, els reguladors financers, els ministres de Finances i d'Educació, o els ajuts de les empreses privades del sector financer en l'elaboració dels continguts. La voluntat, però, és acabar fent partícip a tothom, inclosos mitjans de comunicació, ONG, associacions de consumidors o sindicats. Segons diu el document, convé intensificar els esforços sobre aquells col·lectius que són més vulnerables: gent gran, persones immigrants, obrers, dones o persones en atur.

Idea del Ministeri d'Educació i el Banc d'Espanya

Per la part que ens toca, l'Estat espanyol ja ha fet els deures. I vist com el projecte EFEC tira endavant, és obvi que el govern de la Generalitat de Catalunya ha estat fent seguidisme del projecte educatiu espanyol, un projecte que **va néixer al 2009, quan el Ministeri d'Educació, la Comissió Nacional de Mercat de Valors i el Banc d'Espanya** van signar el primer conveni de col·laboració.

Més endavant, al 2013, a aquests organismes se li van sumar la Secretaria General del Tresor i la Direcció General d'Assegurances. També al 2013 el Banc d'Espanya i la CNMV van fer públic el Pla d'Educació Financera 2013-2017 que, segons diu aquest document, ha de millorar la cultura financera de la població tenint en compte que "els joves d'avui són els consumidors de productes financers de demà" o que, en clara referència a les pensions, "les reformes que s'estan duent a terme a Espanya sobre el sistema públic van en la línia de traslladar una major responsabilitat als ciutadans". També diu el Pla que cal promoure el "foment d'una cultura de previsió mitjançant assegurances i plans de pensions". I, en un atac de sinceritat, el document arriba a admetre que el projecte, certament, suposa un benefici per a la sostenibilitat del sistema financer.

Un altre dels pilars del Pla passa per la divulgació massiva més enllà de les aules, mitjançant campanyes i la publicació de continguts, webs, seminaris, etc., posant especial esment en el web www.finanzasparatodos.es, un portal que, de forma simpàtica, aconsella a les persones sobre com gestionar financerament els àmbits més privats de la seva vida, tot plegat per a aconseguir el que anomenen el benestar financer. En el mòdul "Diner i parella: com afecta l'amor a l'economia?" s'inclou un test de compatibilitat financera amb la parella. Altres mòduls són: "Faci de la seva vellesa l'edat d'or: quant haurà d'estalviar per als seus anys daurats?" i "El diner que creix: renda fixa, accions i fons d'inversió".

La planificació nacional de les campanyes per a influir sobre el comportament financer dels consumidors aconsella fer ús del màrqueting social, dels coneixements d'economia del comportament i de la investigació psicològica: estratègies de motivació macrosocial, incentius per a certs col·lectius, concessió de premis, etc. Així, fins i tot el **Ministeri d'Educació o el Departament d'Ensenyament de la Generalitat semblen haver acabat seduïts per una estratègia d'enginyeria social**. Una estratègia que pretén la financiarització de la vida privada per a reforçar, sigui com sigui, el paradigma del capitalisme financer més salvatge.

A partir de les recomanacions de la Comissió Europea i l'OCDE, fa quatre anys **Catalunya va crear el Programa EFEC**, una iniciativa que sorgeix del partenariat públic-privat format pels departaments d'Economia i Ensenyament de la Generalitat, l'Institut d'Estudis Financers (IEF) i un conjunt d'entitats financeres i altres organismes del sector. L'objectiu és transmetre nocions financeres bàsiques als alumnes catalans de quart d'ESO. Les entitats que participen al programa a Catalunya són "**la Caixa**", **Banc Sabadell**, **BBVA**, **Banc Santander**, **Caixa d'Enginyers i l'Institut Català de Finances (ICF)**. També compta amb la col·laboració de l'Associació Espanyola d'Assessors i Planificadors Financers-Patrimoniales d'Espanya (EFPA) i l'Associació d'Usuaris de Bancs, Caixes i Assegurances de Catalunya (ADICAE). Fins el curs 2014-15, hi havien participat **més de 16.000 alumnes** durant uns 3.000 tallers, segons dades de la Generalitat. L'objectiu del curs actual és arribar a 20.000 alumnes catalans.

Davant aquesta OPA cultural i ja centrats a casa nostra, sorgeixen dos dubtes. El primer: si és cert que el govern actual, tal com ens diu, té com a prioritats la gent i les polítiques socials, ¿com encaixa un model de societat financiaritzada amb el nostre model de Catalunya? El segon interrogant és encara més gran: ¿com digereixen els socis anticapitalistes del govern de la Generalitat, el fet de donar suport a aquesta política educativa financera?

Gina Argemir és economista del sindicat CCOO Catalunya